

Christiansø tur/retur d. 6. – 8. august 2004

af Hans Ketil Nexø Kajakklub

I september 2002 roede fem medlemmer for første gang i Nexø Kajakklubs historie til vores lille øgruppe Ertholmene, som ligger 18 km nordøst for Gudhjem. Med på turen sejlede en følgebåd som sikkerhed under dette første forsøg. I 2003 forsøgte en gruppe igen at tage turen, men måtte vende om efter en times roning pga. dårligt vejr. Vi var derfor meget opsatte på, at det skulle lykkes her i 2004 uden følgebåd. Alle week-end'er i august var indtil videre friholdt for arrangementer for at have frie hænder, hvis lejlighed bød sig. Sommeren havde ikke rigtig været noget at prale af: regn, blæst, lave temperaturer og koldt vand. Men sidst i juli begyndte det at ligne noget, og da først skoleklokken havde ringet det nye skoleår ind, bragede sommeren som så ofte før for alvor igennem med temperaturer op til 28°, stille dage og badevand, som trak folk til klipper og strand.

Allerede den første week-end i august lovede DMI's vejrudsigt, at der ville være mulighed for at gennemføre projektet: Sol, let til jævn vind fra østlig retning og en bølgehøjde på op til en halv meter. I alt var der 9, der havde meldt sig som mulige deltagere på turen og derfor stod i stand-by position – klar til udrykning, men denne week-end var vi kun 4, som havde mulighed for komme med – ærgerligt nok. Kim, Kirsten, Lotte og jeg aftalte at mødes torsdag eftermiddag for at pakke traileren med kajaker og grej, for vi kunne ikke tage af sted før sent fredag, da Kim og Kirsten først skulle nå hjem fra arbejde. Kajakkerne blev gået grundigt igennem. En popnitte i Lottes ene rorpedal blev skiftet, og Kim prøvede at forebygge, at indtrængende vand kunne løbe ned i sædet.

Fredag mødes vi igen i klubben kl. 17 og kører mod Gudhjem. I Nørresand parkerer vi bilen og traileren og pakker kajakkerne, som vi har lagt på slisken. Endnu en gang forundres man over, hvad pakrummene kan rumme af grej, og hvor tung kajakken er, når den er fuldt lastet. På molen får vi en kort snak med bådebygger Niels Løvstad, mens vi pejler kompaskursen til øen, der ligger solbeskinnet og lokker derude i horisonten. Kl. 18¹⁵ støder vi fra, runder molen og sætter ud mod den tomme horisont, for set nede fra kajak højde er øen forsvundet som et fatamorgana fra havets overflade. Det er i svage øjeblikke som disse, at man er tilbøjelig til at give efter for teorien om, at jorden er rund. Bagdækket er fyldt med redningsudstyr i form af pagajflyder, pumpe, slæbeline, stigbøjle og reservepagaj. På fordækket ligger vandflasker, og nede i cockpittet i en vandtæt pakpose ligger lidt skiftetøj, madpakke, kaffe, søde sager, tobak, kamera og andre fornødenheder, som er rare at have ved hånden. Vejret er flot, havet roligt og humøret højt. Vi sætter kursen og regner med at kunne løbe i havn på Christiansø ved 21 tiden i solens sidste gløder.

Allerede efter 20 minutters roning begynder det at lufte op. Ikke en sky på himlen afslører fronter af nogen art, så det er nok bare en luftning, men der bliver lidt uro i vandet. Så dukker øen op i horisonten, og vi kan rette kursen ind – vi var lidt på afveje i sydlig retning. Luftningen varer ved og tiltager jævnt, og efter en times tid må vi se i øjnene, at der bliver tale om hårdt arbejde hele vejen, men det er der så ikke noget at gøre ved. Vi sætter en rolig og støt kadence, indstiller os på forholdene og nyder kampen. Vi afsøger med jævne mellemrum horisonten for ikke at blive overraskede af anden trafik, for vi kan ikke regne med at blive set af de andre skibe. Oppe fra nord kommer et stort containerskib majestætisk brusende. Vi holder øje med det, indtil vi er sikre på, at vi ikke er på

kollisionskurs og lader det passere foran os. Efter 2 timers roning er vinden taget yderligere til, og søen har rejst sig til modbølger på op til 1 meters højde. Vejrgraferne driver tilsyneladende gæk både med os og meteorologerne. Der er kommet lidt hvidt skum på nogle af bølgetoppene. Kajakkens forende løftes nu og da ud af vandet for efterfølgende at banke ned i vandet på bølgens bagside. Der er skumsprøjt for boven, og sommetider får vi et skyl, men pagajen går støt i vandet, og vi føler os på højde med situationen. Vi er ikke ungdommelige vovehalse, men erfarne roere med en gennemsnitsalder på lige knap 53 år og en masse kilometer i armene. Vi føler os sikre på egne kræfter og erfaring, men vi må også se i øjnene, at der ikke bliver mulighed for at holde en længere pause. Kun to korte ophold på et par minutter bliver det til for dog at få lidt at drikke og en energistang. Vi taler kun lidt sammen og koncentrerer os om situationen.

En time senere er vejr-situationen uændret, men det virker ikke, som om det bliver værre end nu. Kl. 21⁰³ går solen ned i et ildhav, og der er et godt stykke vej endnu, inden vi er fremme, men luften er lun og vandet næsten lunkent, så man føler sig godt tilpas herude. Ligesom sidste gang kommer der en periode, hvor afstanden til øen ikke synes at mindskes, og man spekulerer på, om vi overhovedet kan holde op mod vind, strøm og bølger – om vi vinder terræn, eller om det blot går lige op med vores indsats. Jeg råber ud i meteorologien, at nu gider jeg ikke mere, så nu vender jeg om! Jeg får kun latter til svar og fornemmer tydeligt, at humøret stadig er højt, og viljen og kræfterne fejler ikke noget. Ganske langsomt synes afstanden mellem øerne Tat, Græsholmen og Frederiksø trods alt at blive større, og efterhånden som tiden går, kan vi skelne flere detaljer inde på øen, så vi må trods alt være på fremmarch. Nu tændes fyret i Store Tårn og sender rytmiske glimt ud i skumringen. Det føles trygt. Vi kommer efterhånden i læ af øen, og kl. 22⁰⁵ står vi ind i Tårnrenden og kan efter 3 timer og 50 minutters uafbrudt roning endelig slappe af og glæde os over, at indsatsen bliver belønnet efter fortjeneste. Vi glider ind i havneløbet, hvor vandet er helt glat og ikke en vind rør sig. Oppe på gæstgiveriets terrasse sidder gæsterne bænkedede under kulørte lamper og ser os glide forbi. Vi ror under svingbroen og forbi de mange sejlbåde, som ligger fortøjede i op til fire lag – hvor sjovt er det mon? Vi trækker kajakerne op på den lille sliske i havnens sydlige ende. Her er havnens lygter tændt, så vi kan orientere os. Det er rart at komme på land, få rettet de stive ben ud og få forrettet sin nødtørft. På den lille anlægsmole ved siden af ligger en enorm lystyacht. Vi får senere at vide, at den har kostet 28 millioner. Det kan der immervæk købes nogle kajaker for! Der er venlige mennesker ombord, som har set os komme, og efter de har hørt om vores tur kommer de og stiller en bakke med 4 krus med varm bouillon. Mand hvor er det bare den rigtige gestus på det rigtige tidspunkt! Vi sidder og hviler os et øjeblik og nyder den varme drik og de medbragte madpakker, som der ikke blev lejlighed til at spise undervejs, mens svimmelheden efter søgangen fortager sig, og vi genvinder balancen.

Vi afleverer krusene og siger tak for skænken. Vi tømmer lastrummene og lægger kajakerne til side, så de ikke ligger i vejen. Oppe på hovedgaden låner vi en trillebør, som vi læsset med grej og begiver os så på vej i tusmørket mod teltpladsen på Hertugindens bastion på den anden side af øen. Passerer det gamle krudtmagasin, sportspladsen og endelig skolen, hvor vi drejer ind på den lille plads til godt en snes telte. Vi har ringet i forvejen og sikret os, at der er plads til os. Der ligger kun et enkelt telt i forvejen. Vi tænder en medbragt stavlygte og lægger den på muren, som omgiver hele pladsen, for nu er det buldermørkt. Mens Lotte kører den lånte trillebør tilbage på plads, lykkes det os andre i lysshowet fra pandelamperne at få de 3 telte til at ligne noget, vi kender. Det er svært at få pløkkene ned i den stenede jord, men til sidst får vi rigget færdig og deler et karton rødvin i det blafrende skær fra et myggelys. Det burde have været champagne, men den ville nok være sprunget undervejs. Vi bliver enige om, at det alligevel var noget af en tur og taler om, hvorvidt man burde stramme kriterierne for deltagelse yderligere. Der er stor forskel på 20 km langs kysten i smult vand og så herude på åbent hav med fuld last, hvor man skal være indstillet på lidt af hvert og i hvert fald ikke må løbe tør for kræfter, selvom det er op ad bakke hele vejen. Men hvordan opstille sådanne kriterier? Klokker halv et siger vi tak for i dag og ønsker hinanden god nat, tørner ind og putter os i soveposerne. Fra den anden side af muren kan vi høre brændingen slå mod klipperne. Nu er det godt, at man bare kan lukke øjnene og lade sig synke i Morfeus' arme.

Lørdag sover vi forholdsvis længe, indtil solens stråler kryber over muren og bager os ud af teltet. Jeg går til købmanden og køber ind til morgenmad og frokost. Soveposer og liggeunderlag bliver lagt til udluftning, hvorefter vi sætter os på klippen og indtager et gedigent morgenmåltid på en solbeskinnet klippe på pladsen. Det bagerste rum i ornitologernes hytte indeholder et lille køkken med gaskomfur og køleskab, og det er nu åbnet til brug også for teltliggerne, så det er luksus at kunne komme madvarerne og øllene på køl. Efter morgentoiletet begiver vi os ud på en vandring rundt på øerne. Det er mange år siden Kirsten har været på øen, og vi andre glæder os som altid over et gensyn. Kim er godt kendt på øen, næsten hjemmehørende, så der bliver hilst til alle sider og udvekslet bemærkninger, og ligesom i Sverige er han også her en god guide at have med. Overalt, hvor vi går, skal vi vare os for ikke at træde på tudserne, som vimler overalt på klipper og stier.

Christiansø er et bombardement af alle sanser. De maleriske, harmoniske bygninger fra omkring år 1700 synes næsten at være vokset ud af de smukke klippeformationer. Selvom baggrunden for fæstningsbyggeriet er militær, formåede man for 300 år siden at bebygge de to øer helt fra grunden og skabe en unik harmoni mellem natur og kultur. Ikke underligt, at øerne gennem tiderne har tiltrukket kunstmalere. De mange egenartede vækster krydrer luften og pirrer næsen, og lydbilledet mættes af bølgenes brusen. Her er ingen trafikstøj, kun mågernes skrigen og den beroligende dunken fra kutternes dieselmotorer, når de tøffer ud og ind af havnen. Man kan ikke undgå at blive påvirket af øernes afslappede ro og lade sig hensætte i en tilstand af fred og harmoni.

Ef-

ter

rundturen er det badetid. Snorkler, dykkerbriller og svømmefødder har vi også med, og den næste times tid undersøger vi undersøiske skær og klippeformationer i det lune vand og ligger bagefter som henslængte sæler og soler os på en varm klippe, nyder en kold øl og lader sommeren sive ind i alle porer. Livet er herligt – ikke mindst som gæst på Christiansø, når den viser sig fra sin mest gæstmilde side.

Sol og vand giver god appetit, så vi går tilbage til teltpladsen og dækker op til frokost på ornitologernes bord lige ud til Præstedammen. Der har været ubudne gæster i forteltet. Nogle måger har presset sig ind under teltdugen og smagt på en pose æbler. Nå, der er nok endda til os andre, og nu skal der tankes op, for vi skal vi i kajakken igen. På nogle punkter er vi som børn. Allerede første gang et barn foretager sig noget nyt, er det vanedannende, og anden gang er det nærmest tradition. Således skal vi ligesom sidst på rundtur mellem øerne. Vi går ned til havnen og sætter i, og næsten uden at tænke over det, følger vi samme rute som sidst: Ud af det nordlige indløb, øst om Græsholmen med dens tusindvis af fugle, rundt om Tat med øen til styrbord. Fyret herude er væsentligt større på nært hold, end man forestiller sig. Vi er på slentretur med tid til snak, fotografering, kaffe og

tobak, mens vi ligger i flåde og nyder indtrykkene. Så forbi badebroen mellem Frederiksø og Vesterskær. På Christiansøs sydvestlige klipper udfolder sig et livligt badeliv under de beskyttende kanonløb. Lokale børn og forældre pjasker rundt og morer sig. Vi ror syd om øen for at runde Østerskær, Danmarks østligste punkt, og går endelig nord om Christiansø, forbi teltpladsen og tilbage til havnen.

Mens vi rigger af, kommer et svensk par, Svend og Maja Knutson fra Kalmar, hen for at snakke. Det viser sig, at Svend er rokammerat til Jim Danielsson, som vi mødte herovre for 2 år siden. Det bliver til en længere snak, og han lover at hilse Jim fra os.

Et par ord om svenskeren Jim Danielsson fra Stockholm: Han er en mand, som i en alder af 70 stadig sætter nye normer for langturskajak i norden. Han ror langture på tusindvis af kilometer året rundt. Han har bl.a. fulgt alle kystlinjer i hele Skandinavien og er ofte af sted i månedsvis med dagsmarcher på op til 90-100 km om dagen. Han gjorde i 2001 et forsøg på at krydse Hammerhavet fra Skillinge syd for Simrishamn til Sæne havn, men måtte vende om pga. pludselig tåge. I 2002 lykkedes det ham på 6 timer og 40 minutter at komme over om natten – en strækning på 36 km. Samme år måtte han gøre to forsøg, før det lykkedes ham at komme til Christiansø. Første gang i begyndelsen af juni fik han efter en times roning en uforklarlig følelse af, at han burde vende om. Det gjorde han - og godt det samme - for der rejste sig et pludseligt og uvarslet uvejr fra øst, som var voldsomt selv for en mand af hans kaliber, så han var glad, da han efter 3 kvarters roning kom i læ bag Hammerknuden. 7. september vendte han tilbage til Gudhjem og gennemførte overfarten på 2 timer og 45 minutter, og det var her vi mødte ham under vores første besøg.

...Og nu tilbage til vores egen beretning: Vores lille firkløver vender tilbage til teltpladsen og går så ned for at få et varmt brusebad og gøre sig klar til dagens sidste programpunkt. Vi har bestilt bord klokken halv otte hos Jan og Vibeke Gildam på gæstgiveriets terrasse, og på klokkeslæt sidder vi bænket på første række med udsigt over havnen og Frederiksø med Lilletårn. Vi nyder en flaske rød-

vin og får serveret lækker lam og laks. Vi falder i snak med parret ved nabobordet, som vil høre nærmere om vores tur herover. Hun er synligt fascineret, har skrevet hjem om os på et postkort og vil, når hun kommer hjem igen, som det første melde sig ind i Skovshoved Kajakklub.

Solen passer sin dont og går ned i Østersøen præcis på klokkeslæt. De kulørte lamper tændes på terrassen, fyret på Store Tårn blusser op og det store prisme begynder sin natlige rotation. Vi nyder en kop kaffe og indsuger den sydlandske stemning, som er så karakteristisk for denne fremskudte post i Østersøen. Til sidst bryder vi op og går hjem under en blinkende stjernehimmel. Vel tilbage på pladsen tumler vi omkuld i teltene. Der er kommet flere teltligere, så nu er der 8 telte på pladsen. God nat til alle os heldige asener, som er så privilegerede at være lige her netop nu.

Søndag står vi op, spændte på, hvordan havet ser ud. Det ligner lidt det fra i går. Masser af sol, ingen skyer, men lidt mindre sø end den, vi ankom i - kun enkelte skumtoppe. Det lover godt. Lotte fouragerer hos købmanden, og vi andre koger vand til te og kaffe, dækker bord til brunch og sætter telte og soveposer til tørring og udluftning i solen. Efter morgenmaden ved vores stambord ved Præstedammen går jeg ned til gæstgiveriet for at afregne for overnatningerne og hente den trillebør,

som står til rådighed for teltligerne. Vi rydder op og pakker tingene på børen, hvorefter vi følges ad ned til havnen, stuver grejet i pakrummene og skalker lugerne.

Kl. 12³⁰ sætter vi os i til rette i mandehullet og lægger fra. Der vinkes fra kajen, og vi ønskes god tur hjem. Vi står ud gennem det sydlige indløb på et hav, der er smukt nystrøget her på læsiden af øen. Bornholm er ikke at se, men ligger helt skjult bag en bræmme af dis, så vi må stole på kompasset og indtil videre vente på, at solen brænder disen af. Vi sætter en rolig kadence og slubrer sommeren og solen i os som varm chokolade. Da vi kommer fri af øen tager bølgerne til, men denne gang skubber de os blidt af sted skråt bagfra og prøver drillende at bringe os ud af kurs. Det lykkes til dels, for på et tidspunkt kommer ”Ertholm” os i møde fra en lidt anden vinkel, end vi havde regnet med. Vi går ud fra, at han ved, hvad han gør, så vi korrigerer kursen lidt. Efter en times roning, kan vi stadig ikke se Bornholm, men styrer mod den blændende sol, kun beskyttet af kasket, solbriller og sololie. Ind imellem skummer bølgerne over i kådhed og kysser os i nakken. Efter et par timer kan vi svagt skimte Bornholm som en blånende silhuet, men den er så svag, at det er svært at fastholde den. Vi lægger os i flåde og indtager lidt slik, frugt og drikke, men holder afstand mellem kajakerne med udstrakte arme for ikke at skramle for meget og få rorene beskadiget i søgangen. Da ”Ertholm” passerer os for tredje gang, retter vi igen kursen en smule og styrer efter færgen, indtil den forvandles til en lille lyseblå plet, der bliver mindre og mindre for til sidst at opløses og forsvinde ind i disen mod Gudhjem. Vi er i rent delfinvand på et varmt glitrende hav, hvor solens stråler slår smut i bølgerne og reflekteres med fornyet styrke. Vi er alene i verden og kan stadig kun skimte Bornholm som en svag blå luftspejling i horisonten. Efter 2½ times roning har den blå silhuet bredt sig længere ud til siderne. Vi mener at kunne skimte et højdepunkt i landskabet, som efter kompasset kan være Gudhjem - det beslutter vi i hvert fald, at det må være, og efter 3 timer viser det sig, at vi har ret i vores formodning. Vi kan efterhånden skelne flere og flere detaljer og til sidst tage bestik af molen ved Nørresand, hvor René står og venter med Kirstens hund Silla. Vi vinker, runder molen og vender således tilbage til vores udgangspunkt. Klokken er nu 15⁵⁰. Vi har altså brugt 3 timer og 20 minutter til hjemturen – overraskende nok kun en halv time mindre end på udturen, men vi har også holdt længere pauser.

Efter at have tømt kajakerne, kaster vi os i ”Atlanten” og bliver svalet af. Imens henter René – det kære væsen - 4 kolde øl, som efterfølgende bliver ydet fuld retfærdighed. Så læsser vi oppakningen i bilen og kobler den pakkede trailer på krogen. Det viser sig senere, at Anita, Flemming og Jette under vores fravær har brugt traileren til en tur på vestkysten med overnatning i Helligpeder. Den trailer er én af de bedste investeringer, vi har foretaget i klubben, for hvor har vi dog haft megen glæde af den!

Tilbage er blot hjemturen til Nexø. Da vi ankommer til klubben, får kajakerne en overhaling og lægges på hylderne, men ellers er vi mest tjentlige til at komme hjem og fase ud. Vi knuser, siger hinanden tak for en dejlig week-end og tager hver til sit. Hjemme ordner Lotte og jeg kun det mest nødvendige - ellers står den bare på afslapning, mens indtrykkene får lov at sætte sig. Så må vi vente til i morgen med at få tøjet vasket og grejet luftet og tørret, så det er klart til nye eventyr.

Ved anløb af Nørresand efter en dejlig tur